

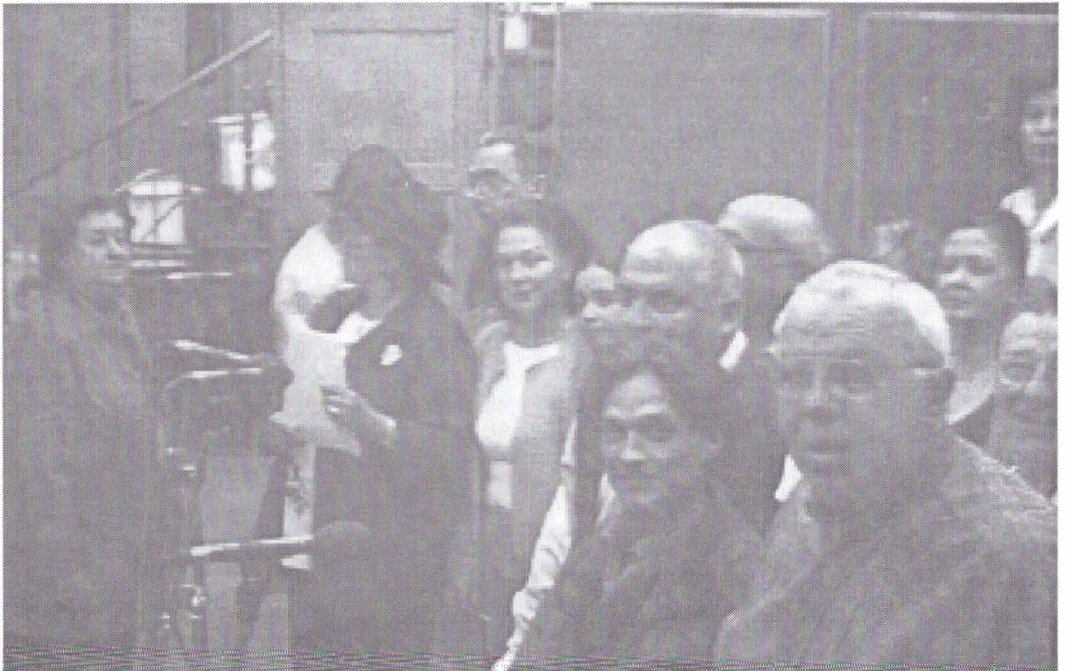
RADIO – TV

Constantin PARASCHIVESCU

Teatru scurt și premiere-eveniment la microfon

M-am amuzat în prima lună de toamnă cu câteva comedii scurte înregistrate de Teatrul Național Radiofonic, compuse pe vremea începuturilor artei teatrale la noi și scrise cu sfială, cu naivitate, dar cu o precisă țintă moralizatoare, de autori care au curtat muza ocazional pentru a o sui totuși pe scenă în veșmânt neaoș. Și cum o puteau face mai atractiv decât în croială comică, tăind în contururi de farsă metehne și mentalități anacronice cu firea, în dialoguri succinte, cu intrigă abia schițată? Jocuri de fantezie pe tema eternă a amorului. Cu stângăcii și expresii vetuste, dar cu parfumul vremii, transcrise cu grijă față de sonoritățile de altădată în adaptarea Domicăi Țundrea și coordonarea artistică a unui regizor împătimit în carieră de valorificarea dramaturgiei românești, Constantin Dinischiotu. Proiect îndrăzneț al producătoarei Crenguța Manea.

Două femei împotriva unui bărbat de Mihail Kogălniceanu – îmbrodire isteată a unui biet nătâng „zulard” pentru un flirt care ar „pricinui un duel moldovenesc”, vai!, fără verva șuguiată a *Săfticai* (Rodica Mandache) revărsată asupra vanității molièrești a lui *Martin* (Eusebiu Ștefănescu). *Polipul unchiului* de Ion Slavici – păcăleală asupra unui alt nătâng tomnatic, cu chef de însurătoare, *Vespianu* (Virgil Ogășanu), constrâns de o gogonată perorație a unui fantezist *Ciocănel* (Alexandru Bindea) să renunțe la perspectivă că, de, în stomacul unui celibatar e o „bidiganie” care se dezvoltă prin căsătorie. *Gemenii* de Alexandru

Macedonski – un respiro între rondeluri și poeme simboliste, pe motivul asemănărilor fizice care le produc confuzii și turbată gelozie amorezilor înfocați (Eugen Cristea), mugind de furie și elan „criminal”, *Pampon* la pătrat. „Abia-n prima junete / sunt actori și autor”, încheie poetul gluma și rostită cu credință, o receptăm cu duioșie, ca gănguritul fragedei copilării.

Pentru alte două, Magda Dușu și compozitorul Dumitru Lupu au găsit formula atractivă a comediei muzicale, sporindu-le verva cu ritmuri tonice, antrenante. *Franțuzitele* lui Costache Facca, difuzată cu subtitlul autorului *Comedia vremii*, inspirată de *Prețioasele ridicole* ale lui Molière, ia în răs snobismul occidentalizării, care schimonosea limba și pervertea gusturile (cam ca astăzi englezismele). „Franțuzeasca n-o poftesc”, se zburlește *conu lanache* (Alexandru Arșinel) când *fetele* (Virginia Mirea, Delia Nartea) vor doar „voale verzi, ca-n jurnalul' franțozesc” și *mama* (Ileana Stana Ionescu) nutrește „măritiș evropenesec” pentru ele. În *Un poet romantic* de Matei Millo, șfichiuirea bătrânului conservator Stan (tot Alexandru Arșinel) vine mai întâi dinspre propria consoartă (Tamara Buciuceanu-Botez), apoi, ca vajnice săgeți retorice, de bumerang, dinspre *tânărul* care perorează cu aprigă emfază „Sunt poet, poet romantic / Și din pieptu-mi, poezie, vedeți / curge gemând jalnic” (Horațiu Mălăele). Lumea secolului XIX, cu tendințe amestecate care o duc „cu mintea înapoi”, din ridicolă ignoranță a unor juni „scurți la minte, lungi în plete”.

Premiere-eveniment, în auriul toamnei, s-au ivit o dată cu inedita piesă într-un act, de tinerețe, a istoricului și filosofului Ioan Petru Culianu, *Oreste, regele sunetelor*. Apărută în volumul *Arta fugii*, ea probează, alături de alte lucrări publicate, talentul cert literar al savantului, erudiția și miraculoasa sa fantezie poetică. În adaptarea Marinei Spalas și regia artistică a lui Constantin Dinischiotu, piesa a fost interpretată de Florina Cercel, Adrian Pinteș, Emilia Popescu, Dan Condurache, Tamara Crețulescu. Sub umbrela lui brumărel s-a mai ivit o inedită, de data aceasta a italianului Carlo Goldoni, comedia *Îndrăgostiții*, tradusă și adaptată tot de Marina Spalas, în regia lui Cristian Munteanu. Cu acțiune plină de vervă în casa un patrician roman, unde Virginia Mirea (*Eugenia*) și Emilia Popescu (*Flaminia*) țin ingenioase proiecte amoroase cu Cristian Iacob (*Fulgenzio*), iar Mihai Fotino (*unchiul Fabrizio*) se întrece în ridicolă adulare de sine. I-a urmat un debut radiofonic, la pupitrul regizoral, al tinerei Ilinca Stih, căreia redacția i-a încredințat înregistrarea savuroasei comedii a regretatului Dumitru Solomon, *Zăpezile de altădată*, pe care a realizat-o tot cu tineri: Pavel Bartoș, Ioana Calotă, Vlad Ivanov și mai vârstnicul Gheorghe Visu.

Dar de sub umbrelă s-au arătat și două celebrități: Molière și Eugen Ionescu. La începutul lunii (5 octombrie), parcă pentru a da un șfichi vânătorilor de miliarde, care, între un cont în bancă și o dragoste simplă, iubesc mai mult contul (păi nu?), radioul l-a întrupat pe undele sale pe *Harpagon*, în interpretarea excepțională a lui Virgil Ogășanu, care își înscrie astfel numele alături de interpreți celebri ai rolului pe scenă, din *Avarul*, Constantin Ramadan, Grigore Vasiliu-Birlic și, tot la radio, în 1957, Ion Finteșteanu. În înfruntări sclipitoare cu Stela Popescu (*Frosine*), încrâncenate cu Claudiu Bleonț (*Cléante*), pline de ironie cu Petre Lupu (*La Flèche*) și o magistrală lamentație tragicomică între urlet, șoptă și lacrimi când eroul își pierde caseta. Spectacol alert, vesel, în regia lui Dan Puican, cu sublinieri muzicale ironice ale lui George Marcu, coordonare redacțională a lui Dan Oprina și proiect ambițios de producător al lui Vasile Manta.

Tot lui Vasile Manta și lui Dan Oprina li se datorează și împlinirea proiectului de reeditare a succesului din 1964 cu *Rinocerii* de la Teatrul de Comedie. Lor și realizatorilor de atunci, Radu Beligan și regizorul Lucian Giurchescu, venit special

din Danemarca pentru înregistrare. Cum la începutul anului s-a formulat o ireverențioasă contestare a acestui succes, încununat în turneul de la Teatrul Națiunilor din Paris, împărtășită de tinere condeie fără termeni de comparație, mă rezum a spune că, dacă temeiul contestării ar fi fost real, în sensul de „mare cădere“, însuși autorul ar fi interzis să i se mai joace piesele în România atunci, având în vedere tentativa care l-ar fi dezavantajat. După 40 de ani, înregistrarea beneficiază de principalii interpreți de-atunci, Radu Beligan (*Béranger*), Ion Lucian (*Jean*) și Sanda Toma (*Daisy*), cărora li s-au alăturat acum, în alte roluri, Alexandru Repan, Stela Popescu, Mircea Albulescu, Mihai Fotino, Petrică Popa ș.a., cu un comentator care să sugereze discret ceea ce nu vedem – „suntem în piața unui oraș nici prea mare, nici prea mic“ –, Adrian Pinte. Atmosfera de teroare se conturează progresiv, prin sunete ciudate și apoi mugetele amplificate ale rinocerilor (excepțională coloana sonoră a lui Vasile Manta), simultan cu bizarele îngroșări de ton ale partenerilor lui *Béranger*, Jean, Daisy și ceilalți, în contrapunct cu îngrijorarea eroului care sesizează că „lumea e bolnavă“, refuză să-și piardă identitatea și, împotriva tuturor, decide să se apere. „Sunt ultimul om. Nu capitulez!“ În cuvintele frânte de chin și dezamăgire ale lui Radu Beligan sună cu demnitate simplă, aici, dramatica hotărâre. Pe 12 octombrie 2003, Teatrul Național Radiofonic și-a înscris astfel în fonoteca sa de aur o capodoperă a dramaturgiei universale și a succeselor artistice românești, pentru care merită neprecupețite elogi.

Irina IONESCU

Aiurea-n „trenul vieții“ sau despre audiența teatrului, la televiziune

La B1 TV, seara târziu, Liana Stanciu – vedetă de televiziune (cum îi place să se prezinte) – gesticulează mult, ne privește fix și ne explică ce înseamnă... *versiune scenică*. Nici mai mult (deocamdată), nici mai puțin. Nu pot să scriu ce gândesc.

Încerc să o ignor și să-l ascult pe Mihai Fotino. Cu cât tupeu îl întrerupe! Număr până la zece. Mă salvează Valentin Uritescu. În sfârșit, începe să-mi placă. O voce groasă schimbă din nou, subiectul. Se discută acum despre idolii noii generații. Clișee. George Ivașcu intervine și el. Vocea continuă seria întrebărilor. O face cu modestie, întotdeauna cu foarte multă modestie. Are și argumente. Toate sub semnul sfielnicului: *poate*. Urmat de nevinovatul: *nu știu, întreb*. Aflu că *publicul nu se regăsește* în personajele interpretate de George Ivașcu, personaje mult peste puterea de înțelegere/imaginație/așteptare a oamenilor obișnuiți, a noastră și a ei, cea cu concluziile. Ne amintește că nu este vorba, totuși, de un simplu actor, ci de un profesor universitar. Lucru pe care nu trebuie să-l uităm. Din acest motiv, personajele lui ne depășesc cu mult. Și nu le înțelegem. Părerea ei...

Cert este că îi place să se audă vorbind. Repetă fraze vehiculate în ultimii ani, în toate direcțiile, cu toate ocaziile. Fraze lungi, cu multe pauze de respirație. Deschide un alt subiect: reclama sau rolurile episodice pe *scândura scenei*... Cazul debutanților. Același discuții inutile. Timp pierdut.

Măcar aflu ce premiere se mai pregătesc la Naționalul bucureștean. Doar atât. Un reportaj de cinci minute ar fi fost mult mai eficient, mai limpede și mai... scurt.